

כלי מחקר זה נלקח מתוך **מאגר כלי המחקר** של קרן שלם התומכת במחקר שמטרתו שיפור איכות החיים של אנשים עם מוגבלות והסובבים אותם.

כלי המחקר הינם גרסאות אשר נעשה בהן שימוש על ידי החוקרים עצמם ולכן יתכנו אי התאמות בין פרטי הכלי המקורי לבין הפרטים המתוארים במאגר.

כל המעוניין להשתמש באחד מכלי מחקר מתבקש לפנות לחוקר שערך את המחקר הרלבנטי ולוודא את אישור השימוש בכלי מבחינת זכויות יוצרים.

לקרן שלם אין זכויות על הכלים המוזכרים באתר זה.

ניתוח כלי מחקר

שם כלי המחקר

שאלון עמדות כלפי יכולת הלמידה וההשתנות הקוגניטיבית של פעוטות עם עיכוב התפתחותי משמעותי.

שנה ומחבר

2025, לילך חלף ברוך.

מבוסס על שאלון "עמדות כלפי הגדרת הפיגור השכלי החדשה" שפותח על ידי ניסים (2006), במטרה לבדוק עמדות צוותים חינוכיים כלפי יכולת ההשתנות של תלמידי בית ספר עם מוגבלות שכלית.

מטרת כלי המחקר

לבדוק עמדות של מטפלות כלפי יכולת ההשתנות של פעוטות עם עיכוב התפתחותי בתחומים שונים, בדגש על התחום הקוגניטיבי.

סוג כלי המחקר

שאלון

אוכלוסיית היעד

נשות צוות שעובדות במעונות יום שיקומיים.

אופי הדיווח

דיווח עצמי

מבנה כלי המחקר והתאמתו למחקר הנוכחי

ניסים (2006) השתמשה בשאלון עם צוותים לתלמידי בית ספר עם מוגבלות שכלית, בגילאי 6-21 שנים. לצורך המחקר הנוכחי, נערכה התאמה של השאלון על מנת לבדוק עמדות של מטפלות כלפי יכולת ההשתנות של פעוטות עם עיכוב התפתחותי בתחומים שונים, בדגש על התחום הקוגניטיבי. תהליך ההתאמה כלל שני שלבים עיקריים: ראשית, בחינת ההיגדים המקוריים של השאלון תוך הצלבה עם סולם ההתפתחות הישראלי THIS SCALE (Sudry et al., 2022), וזיהוי היגדים רלוונטיים לשלב הגיל הרך, אשר תואמים את תחומי ההתפתחות המרכזיים בגילאי לידה עד שלוש. סולם זה נבנה בהסתמך על מעל ל-3.5 מיליון בדיקות התפתחות שבוצעו על ילדים בישראל בין השנים 2014-2020 על ידי צוות מחקר של משרד הבריאות, המכון הלאומי תמנע ומכון מחקר KI (Sudry et al., 2022). הצלבה נוספת נערכה מול סולם Knox Revised Knox Preschool Play Scale (Knox, 2008), המהווה כלי תצפיתי להערכת התפתחות המשחק בקרב ילדים מגיל לידה ועד שש שנים. הסולם מעריך ארבעה ממדים עיקריים של משחק: התנהלות במרחב, התנהלות עם חומרים, משחק סימבולי והשתתפות חברתית. סולם זה נמצא מהימן ויעיל בשימוש בפרקטיקה הקלינית ובמחקר, בהיותו מאפשר בחינה של שלבי התפתחות המשחק בסביבה הטבעית של הילד, ומהווה מדד עקיף להתפתחות תפקודית כללית (שושני ומגדר, 2015; João et al., 2022; Parham & Fazio, 2008). בשלב השני, נערכה התייעצות עם קלינאית תקשורת ומרפאה בעיסוק מומחיות בתחום התפתחות הילד, שבחנו את היגדי השאלון,

במטרה לוודא שהם משקפים התפתחות טיפוסית של פעוטות וילדים, וכן מתאימים להקשר המקצועי של עבודת הצוותים במעונות.

השאלון הסופי כלל את תתי הנושאים הבאים: (1) תפקוד יום-יומי, למשל "פעוטות עם עיכוב התפתחותי, יכולים ללמוד לאכול עצמאית עם סכו"ם" (5 היגדים); (2) שפה ותקשורת חברתית, למשל "פעוטות עם עיכוב התפתחותי, יכולים ללמוד להביע עצמם בחופשיות (להעביר רעיון, לספר סיפור, לשאול שאלות), במשפטים בני 3-4 מילים לפחות" (7 היגדים); (3) משחק ולמידה למשל "פעוטות עם עיכוב התפתחותי יכולים ללמוד למיין חפצים לפי צבע" (10 היגדים); (4) היבטים רגשיים, למשל "פעוטות עם עיכוב התפתחותי יכולים להבחין ברגשות עצב, שמחה וצער" (4 היגדים); (5) עמדות כלפי שילוב אוכלוסיות מיוחדות, למשל "פעוטות עם עיכוב התפתחותי רב תחומי יפיקו תועלת ויתקדמו יותר בתחום הקוגניטיבי, אם הם ישולבו בכיתות עם פעוטות בתפקוד גבוה" (5 היגדים); (6) מסוגלות הצוות, למשל "אני מסוגלת לעבוד עם פעוטות עם עיכוב התפתחותי רב תחומי" (3 היגדים).

סוג סולם המדידה

סולם ליקרט. סקלת התשובות נעה על סולם בן 6 דרגות: 1-מאוד לא מסכימה, 6-מאוד מסכימה. ציון גבוה מעיד על עמדות חיוביות יותר של איש הצוות ביכולת הלמידה וההשתנות של פעוטות עם עיכוב התפתחותי.

סוג הפריטים בכלי המחקר

פריטי דירוג

אורך כלי המחקר

34 פריטים

תוקף ומהימנות

מהימנות אלפא של קרונברך של כלל 34 היגדי השאלון במחקר הנוכחי נמצאה גבוהה מאד $\alpha = .94$. כמו כן חושבו ערכי מהימנות של כל אחד מששת גורמי השאלון: $\alpha = .91$ עבור 5 היגדי תפקוד יום-יומי, $\alpha = .86$ עבור 7 היגדי שפה ותקשורת חברתית, $\alpha = .92$ עבור 10 היגדי משחק ולמידה, $\alpha = .79$ עבור 4 היגדי היבטים רגשיים, $\alpha = .38$ עבור 5 היגדי העמדות כלפי שילוב אוכלוסיות מיוחדות וכן $\alpha = .75$ עבור 3 היגדי מסוגלות הצוות. לאור המהימנות הנמוכה של הגורם החמישי בשאלון "עמדות כלפי שילוב אוכלוסיות מיוחדות", גורם זה לא נכנס לעיבוד נתוני המחקר ולא נערכה לגביו הסקה סטטיסטית.

רשימת מחקרי קרן שלם אשר עשו שימוש בכלי

תרומת סדנה במודל MISC-CAB לאיכות האינטראקציה בין צוות רב-מקצועי לפעוטות עם עיכוב התפתחותי, עמדות הצוותים, אמונותיהם והונם הפסיכולוגי. 2025. לילך חלף ברוך. בהנחיית: פרופ' חפציבה ליפשיץ. אוניברסיטת בר-אילן.

מק"ט [890-765-2024](https://doi.org/10.2196/890-765-2024)

לשימוש פנימי – מיקום במאגר כלי המחקר של הקרן

כלי מחקר < אפיון ארגונים, צוות ואנשי מקצוע בתחום המש"ה < ידע ותפיסות הצוות בנושאים הנוגעים לטיפול/ליווי אדם עם מש"ה < שאלון עמדות כלפי יכולת הלמידה וההשתנות הקוגניטיבית של פעוטות עם עיכוב התפתחותי משמעותי.

קישורים שימושיים

[למאגר מחקרי הקרן <](#)

[למאגר כלי המחקר באתר הקרן <](#)

שאלון עמדות כלפי יכולת הלמידה וההשתנות הקוגניטיבית של פעוטות

עם עיכוב התפתחותי משמעותי

אנא קראי את השאלון וסמני את מידת הסכמתך לנאמר בהיגדים הבאים, לפי הסולם הבא:

(1) מאוד לא מסכימה	(2) לא מסכימה	(3) נוטה לא להסכים	(4) נוטה להסכים	(5) מסכימה	(6) מסכימה מאוד
--------------------	---------------	--------------------	-----------------	------------	-----------------

התייחסי בתשובותייך לפעוטות עם עיכוב התפתחותי משמעותי, עימם את עובדת במעון השיקומי.

א. תפקוד יום-יומי

מסכימה מאוד	מסכימה	נוטה להסכים	נוטה לא להסכים	לא מסכימה	מאוד לא מסכימה	
6	5	4	3	2	1	(1) פעוטות עם עיכוב התפתחותי משמעותי, יכולים ללמוד לאכול עצמאית עם סכו"ם.
6	5	4	3	2	1	(2) פעוטות עם עיכוב התפתחותי משמעותי, יכולים ללמוד לשתות מכוס עצמאית.
6	5	4	3	2	1	(3) פעוטות עם עיכוב התפתחותי משמעותי יכולים ללמוד לפשוט וללבוש חולצה ומכנסיים (ללא כפתורים).
6	5	4	3	2	1	(4) פעוטות עם עיכוב התפתחותי משמעותי, יכולים ללמוד לרחוץ ולנגב ידיים עצמאית.

מסכימה מאוד	מסכימה	נוטה להסכים	נוטה לא להסכים	לא מסכימה	מאוד לא מסכימה	
6	5	4	3	2	1	5) פעוטות עם עיכוב התפתחותי משמעותי, יכולים ללמוד להשתמש בשירותים.

ב. שפה ותקשורת חברתית

מסכימה מאוד	מסכימה	נוטה להסכים	נוטה לא להסכים	לא מסכימה	מאוד לא מסכימה	
6	5	4	3	2	1	6) פעוטות עם עיכוב התפתחותי משמעותי יכולים ללמוד להבין משפט המכיל שתי הוראות רצופות או יותר, כמו: "קח את הדף ושים במגירה", "קח את הכדור, תן אותו לאבא ותביא חזרה".
6	5	4	3	2	1	7) פעוטות עם עיכוב התפתחותי משמעותי, יכולים ללמוד להביע עצמם בחופשיות (להעביר רעיון, לספר סיפור, לשאול שאלות), במשפטים בני 3-4 מילים לפחות.
6	5	4	3	2	1	8) פעוטות עם עיכוב התפתחותי משמעותי יכולים להבין הומור, למשל: צירוף לא נכון של אירועים או מילים.

מסכימה מאוד	מסכימה	נוטה להסכים	נוטה לא להסכים	לא מסכימה	מאוד לא מסכימה	
6	5	4	3	2	1	9) פעוטות עם עיכוב התפתחותי משמעותי יכולים לגלות עניין בקשר עם בני גילם, בקבוצה קטנה של 2-3 ילדים.
6	5	4	3	2	1	10) פעוטות עם עיכוב התפתחותי משמעותי יכולים ללמוד להבין הגבלות, כמו: כן, לא, אסור.
6	5	4	3	2	1	11) פעוטות עם עיכוב התפתחותי משמעותי, יכולים ללמוד נורמות כללי התנהגות, כמו המתנה בתור.
6	5	4	3	2	1	12) פעוטות עם עיכוב התפתחותי משמעותי יכולים ללמוד להבין סכנות יום יומיות, כמו מדרגות גבוהות וחפץ חם.

ג. משחק ולמידה

מסכימה מאוד	מסכימה	נוטה להסכים	נוטה לא להסכים	לא מסכימה	מאוד לא מסכימה	
6	5	4	3	2	1	13) פעוטות עם עיכוב התפתחותי משמעותי יכולים ללמוד להרכיב פאזל של 4-6 חלקים.

מסכימה מאוד	מסכימה	נוטה להסכים	נוטה לא להסכים	לא מסכימה	מאוד לא מסכימה	
6	5	4	3	2	1	14) פעוטות עם עיכוב התפתחותי משמעותי יכולים ללמוד למיין חפצים לפי צבע.
6	5	4	3	2	1	15) פעוטות עם עיכוב התפתחותי משמעותי יכולים ללמוד לבנות דגמים שונים, כמו מגדל, רכבת, חומה.
6	5	4	3	2	1	16) פעוטות עם עיכוב התפתחותי משמעותי יכולים ללמוד להקשיב לסיפורים ולהבין את ההתרחשות המרכזית בהם.
6	5	4	3	2	1	17) פעוטות עם עיכוב התפתחותי משמעותי יכולים ללמוד למנות עד 3 חפצים.
6	5	4	3	2	1	18) פעוטות עם עיכוב התפתחותי משמעותי יכולים ללמוד לשיר או לדלקם שירי ילדים.
6	5	4	3	2	1	19) פעוטות עם עיכוב התפתחותי משמעותי יכולים ללמוד להתמסר בכדור ברצף.
6	5	4	3	2	1	20) פעוטות עם עיכוב התפתחותי משמעותי

מסכימה מאוד	מסכימה	נוטה להסכים	נוטה לא להסכים	לא מסכימה	מאוד לא מסכימה	
						יכולים ללמוד להעתיק קווים ומעגלים.
6	5	4	3	2	1	21) פעוטות עם עיכוב התפתחותי משמעותי יכולים לשחק במשחקי דימיון עם בובות, חיות וחפצים יום-יומיים (כמו כלי אוכל, ניקיון, כלי רכב).
6	5	4	3	2	1	22) פעוטות עם עיכוב התפתחותי משמעותי יכולים לפתח רצפי פעילויות במשחק דימוני, למשל: לערבב עוגה, לאפות, להגיש אותה.

ד. היבטים רגשיים

מסכימה מאוד	מסכימה	נוטה להסכים	נוטה לא להסכים	לא מסכימה	מאוד לא מסכימה	
6	5	4	3	2	1	23) פעוטות עם עיכוב התפתחותי משמעותי יכולים להבחין ברגשות עצב, שמחה וצער.
6	5	4	3	2	1	24) פעוטות עם עיכוב התפתחותי משמעותי יכולים להפגין חיבה לאחר.
6	5	4	3	2	1	25) פעוטות עם עיכוב התפתחותי משמעותי,

מסכימה מאוד	מסכימה	נוטה להסכים	נוטה לא להסכים	לא מסכימה	מאוד לא מסכימה	
						יכולים להבין צרכים של אחרים.
6	5	4	3	2	1	26) פעוטות עם עיכוב התפתחותי משמעותי מבינים על מה מדברים ולכן חשוב לא לדבר עליהם בנוכחותם.

ה. עמדות כלפי שילוב אוכלוסיות מיוחדות

מסכימה מאוד	מסכימה	נוטה להסכים	נוטה לא להסכים	לא מסכימה	מאוד לא מסכימה	
6	5	4	3	2	1	27) פעוטות עם עיכוב התפתחותי רב תחומי יפיקו תועלת ויתקדמו יותר בתחום הקוגניטיבי, אם הם ישולבו בכיתות עם פעוטות בתפקוד גבוה.
6	5	4	3	2	1	28) פעוטות עם עיכוב התפתחותי קל (בתפקוד גבוה), עשויים להפיק תועלת מתוכנית לימודים המיועדת גם לפעוטות עם עיכוב התפתחותי רב תחומי.
6	5	4	3	2	1	29) שילוב פעוטות עם הפרעת תקשורת (אוטיזם) לצד פעוטות עם עיכוב התפתחותי רב תחומי,

מסכימה מאוד	מסכימה	נוטה להסכים	נוטה לא להסכים	לא מסכימה	מאוד לא מסכימה	
						יתרום לשתי האוכלוסיות בכל תחומי התפקוד.
6	5	4	3	2	1	30)שילוב פעוטות עם נכויות פיזיות ועיכוב התפתחותי, לצד פעוטות עם עיכוב התפתחותי (ללא נכות פיזית), יתרום לשתי האוכלוסיות בכל תחומי התפקוד.
6	5	4	3	2	1	31)אני מאמין שפעוטות עם עיכוב התפתחותי רב תחומי יכולים להתקדם ולהתפתח ככל שנתמוך בהם ונלמד אותם יותר.

ו. מסוגלות הצוות

מסכימה מאוד	מסכימה	נוטה להסכים	נוטה לא להסכים	לא מסכימה	מאוד לא מסכימה	
6	5	4	3	2	1	32)אני מסוגלת לעבוד עם פעוטות עם עיכוב התפתחותי רב תחומי.
6	5	4	3	2	1	33)אני נהנת לעבוד עם פעוטות עם עיכוב התפתחותי רב תחומי.
6	5	4	3	2	1	34)אני מסוגלת לעבוד עם פעוטות עם עיכוב התפתחותי ונכות פיזית.